

- 11 Сучасний словник іншомовних слів / уклали; О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк. - К.: Довіра, 2006. — 789 с.
9. Філігшова І.Ю. Психолого-педагогічне навчання як спосіб корекції Я-образу вчителя / І.Ю. Філіпцова // • Практична психологія та соціальна¹ робота / І.Ю. Філіпцова. -К., 2005. — № 4. — С. 12 —19.
10. Философский энциклопедический словарь. - М.: Советская энциклопедия, 1989.-814 с.
11. Шепель В.М. Имидж / В.М. Шепель // Воспитание школьников. -*-1597 - № Ц - С. 40-44.
12. Шепель В.М. Имиджология: секреты личного обаяния / В.М. Шепель. - М., 1997.

А.Н. ТИМОШКО. ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЗИТИВНОГО ИМИДЖА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Резюме. В статье раскрывается актуальность формирования позитивного имиджа преподавателя высшего учебного заведения. Дается определение понятия «имидж преподавателя учебного заведения». Обоснованы условия развития позитивного имиджа преподавателя высшего учебного заведения, а также особенности его формирования на основе профессиональной компетентности преподавателя.

Ключевые слова: имидж, профессиональный имидж, технология формирования имиджа преподавателя высшего учебного заведения, профессиональная компетентность педагога высшей школы.

G. TIMOSHKO. PROFESSIONAL COMPETENCE IN THE CONTEXT OF FORMING OF POSITIVE PROFESSIONAL IMAGE OF TEACHER IN HIGHER SCHOOL

Summary. The article deals with to topicality of forming of positive professional image of teacher in high school. The definition of image and the components of professional image of the teacher are given in the article. The author defined the mechanisms of formation.

Keywords: image, professional image, the technology of forming of image of high school, the mobility of teacher of high school.

УДК 378.011.3-051:62/69

Н.М. Титова

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Резюме. У статті обґрунтовано своєчасність диверсифікації як стратегії оновлення вищої професійної освіти. Виділені основні фактори диверсифікації освіти, її позитивні сторони та негативні наслідки. Проведено дослідження диверсифікації психолого-педагогічної підготовки сучасного фахівця професійної освіти.

Кілючові слова: диверсифікація, професійна освіта, фахівець професійної освіти.

Модернізація вищої та професійної освіти в Україні не можлива без диверсифікації освіти, що виступає складним соціально-педагогічним явищем і передбачає різноманітність, різнобічний розвиток й інтеграцію всіх освітніх підсистем та процесів. Зміни на законодавчому і нормативному рівнях у вищій освіті України вимагають своєчасної та адекватної реакції, продуманого стратегічного підходу, який би забезпечував такі концептуальні тенденції розвитку професійної освіти, як демократизація, гуманізація і гуманітаризація, фундаменталізація, інформатизація, безперервність, ефективність та технологізація.

В зв'язку з цим в даній роботі розглянута актуальна проблема диверсифікації, як сучасної тенденції оновлення вищої професійної освіти. Питаннями дослідження диверсифікації займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені — Т. Алімова, І. Ансофф, А. Аронов, О. Білоус, В. Білошапка, М. Белопольський, О. Гаврилюк, Г. Загорій, С. Ілляшенко, М. Корінько, Р. Лемана, Є. Новицького, М. Портер, А.Дж. Стрикленд, А. Томпсон, та інші.

Проблеми реформування та модернізації вищої та професійної освіти в Україні досліджували В. Андрущенко, А. Алексюк, В. Бондар, О. Ляшенко, О. Мороз, Н. Ничкало, В. Сидоренко, М. Ярмаченко та інші.

Мета статті — виявити сучасні тенденції розвитку професійної освіти в контексті диверсифікації, зокрема на прикладі диверсифікації психолого-педагогічної підготовки фахівців професійної освіти.

Вперше термін «диверсифікація» було вжито в економічній сфері в середині 1950-х рр., його пов'язували з процесом концентрації капіталу на міжгалузевому рівні. А в освіті цей термін з'явився в кінці 960-х - на початку 1970-х рр. в Західній Європі, коли виникла потреба структурного реформування освітніх систем, яка передбачала різноманітність, різносторонній розвиток, розширення видів освітніх послуг тощо.

Диверсифікація (від лат. *diversus* - різний, віддалений і *ficatio* - роблю) - створення багатопрофільного виробництва чи портфеля цінних паперів з метою зменшення ризиків і підвищення ефективності господарюючих суб'єктів [7]. М.Д. Корінько наводить наступне визначення: «Диверсифікація - це різноманіття форм діяльності, видів товарів і послуг, груп фінансових інструментів, які використовуються з метою мінімізації ризиків» [3, с.12].

В освіті диверсифікація або розширення переліку послуг, що виконуються, трактується як об'єктивний процес, який сприяє виживанню навчальних закладів (розширення реєстру послуг навчального характеру, забезпечення працевлаштування викладачів и др.) [5, с. 66].

Л. Сергеева визначає диверсифікацію професійно-технічної освіти як науково-обґрунтований спосіб реалізації ідеї неперервності у професійній освіті

шляхом створення умов для різноманітності освітніх траєкторій, які забезпечуються наявністю варіативних навчальних програм, які враховують індивідуальні можливості, потреби і здібності особистості в різних типах професійних навчальних закладів [4].

В зв'язку з тим, що професійна освіта як сфера соціальної практики суспільства не тільки створює об'єктивні умови для розширення професійних компетенцій, збагачення досвіду оволодіння способами пізнавальної, практичної і соціальної діяльності майбутніх фахівців, але й формує цілісну, гармонійну особистість, в такому розрізі диверсифікація професійної освіти виступає як цілісне соціально-педагогічне явище [6, с. 98].

Сучасні технології підготовки фахівців професійної освіти вимагають прогностичного моделювання особистості студента як майбутнього професіонала, що в свою чергу потребує визначення факторів виникнення та розвитку диверсифікації неперервної професійної освіти.

Аналіз наукових досліджень дозволяє виділити основні фактори диверсифікації професійної освіти:

підвищення соціального запиту населення на більш якісний рівень професійного навчання та необхідність задоволення зростаючих вимог різноманітних прошарків населення;

запровадження останніх наукових досягнень при викладанні академічних дисциплін, посилення фундаменталізації змісту професійної освіти та розвитку міждисциплінарних зв'язків;

прискорене впровадження інформаційних та комунікаційних технологій.

В економіці виділяють протилежні за значенням мотиви, що спонукають до впровадження стратегії диверсифікації на виробництві. Перший мотив з метою оборони (зниження ризику, зменшення впливу циклічних коливань), а інший мотив — це наступальний (розширення Частки ринку, досягнення синергетичного ефекту тощо). Важливим моментом є те, що диверсифікація виступає як «спосіб підвищення адаптивних якостей підприємства» та виникає як «ефект різноманітності» [2, с. 173].

На нашу думку, подібні процеси ми прослідковуємо і в розвитку сучасної вищої освіти, зокрема при підготовці фахівців професійної освіти.

Варто зазначити також, що процес диверсифікації має свої як позитивні сторони, так і негативні наслідки. Позитивним феноменом диверсифікації є спосіб підвищення адаптивних якостей навчального закладу на ринку освітніх послуг, а тому виникає як «ефект різноманітності». При впровадженні стратегії диверсифікації відбувається розширення ключового профілю діяльності - досягнення критичної величини об'єму робіт, що дозволяє обійти конкурента, отримати цінні скидки, знизити питомі затрати на рекламу, взаємна підтримка

репутації товару на ринку, покращення технології обслуговування і підвищення завантаженості відповідних потужностей [2].

Як зауважує І. Ансофф, недоліки диверсифікації є досить значними, тому серед існуючих стратегій диверсифікацію бажано застосовувати лише тоді, коли вичерпані можливості інших стратегій [1, с. 256-267].

Будь-яка інноваційна діяльність передбачає її організаційне оформлення та нормативно-правову фіксацію в швидкоплинній освітній практиці. В Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова Інженерно-педагогічному інституту нещодавно було проліцензовано ряд спеціальностей галузі знань 0101 «Педагогічна освіта» напрямку підготовки 6.010104 »Професійна освіта» за такими профілями: «Харчові технології», «Технології виробів легкої промисловості», «Готельно-ресторанна справа», «Дизайн», «Деревообробка», «Комп'ютерні технології», освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Згідно наказу Міністерства освіти і науки № 665 від 1 червня 2013 року, яким затверджені кваліфікаційні характеристики професій (посад) педагогічних і науково-педагогічних працівників навчальних закладів, виникла потреба у переосмисленні і застосуванні диверсифікаційного підходу при розширенні кваліфікаційних рамок. Так, наприклад, для напрямку підготовки 6.010104 »Професійна освіта. Готельно-ресторанна справа» зафіксовані:

спеціалізація «Ресторанна справа», кваліфікація «3340 Педагог професійного навчання. 3414 Фахівець із спеціалізованого обслуговування»;
спеціалізація «Готельна справа», кваліфікація «3340 Педагог професійного навчання. 3414 Фахівець із готельного обслуговування».

Цикл психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців напрямку підготовки 6.010104 «Професійна освіта» всіх вищезазначених профілів в НПУ імені М.П. Драгоманова забезпечений такими дисциплінами: «Психологія», «Професійна педагогіка», «Методика професійного навчання», «Мультимедійні технології навчання».

Прагматичний підхід, що спричинив поштовх конструктивістським подходам в дидактиці призвів до появи компетентнісного підходу [6]. Згідно даного підходу змістом професійної освіти є набір певної системи компетенцій та компетентностей майбутнього фахівця професійної освіти, які необхідно формувати та розвивати в процесі вищої освіти.

Цикл дисциплін, які забезпечують психолого-педагогічну підготовку майбутніх фахівців професійної освіти передбачає формування і розвиток професійної педагогічної компетентності. А саме, це теоретична та практична підготовленість фахівця, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у

реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності, і залежить від кваліфікації, загальноприйнятих цінностей моралі та етики, володіння освітніми технологіями, технологіями педагогічної діагностики та психолого-педагогічної корекції, життєвого досвіду, постійного удосконалення та впровадження у практику ідей сучасної педагогіки, методів навчання та викладання навчальних дисциплін і предметів, використання наукової літератури та інших джерел інформації для створення сучасних форм навчання, впровадження оціночно-ціннісної рефлексії.

Тому диверсифікація психолого-педагогічної підготовки фахівців професійної освіти спрямована на гуманізацію і демократизацію навчального процесу, актуалізацію інноваційних технологій навчання, формування нових життєвих установок особистості і з орієнтацією на особистість, а не на виробництво. Процесу диверсифікації професійної освіти характерне підвищення гнучкості навчального процесу, здатності його до швидкої перебудови, а як наслідок швидкоплинності — формування в майбутнього фахівця компетенцій:

- здатність удосконалити свою кваліфікацію, з метою виконання нових більш складних функцій;
- здатність здійснювати пошук шляхів та засобів реалізації нових концепцій професійно-технічної освіти,
- здатність розробляти нові підходи до оволодіння педагогічними знаннями;
- здатність створювати нові більш ефективні засоби, методи і форми навчання та виховання;
- здатність проектувати розвиваючі педагогічні процеси, які б оптимізували навчальний процес, в якому б учні (студенти) в більш короткі терміни опанували професійною майстерністю.

З метою мінімізації негативних наслідків процесу диверсифікації професійної освіти особливо гостро стає потреба моніторингу якості освіти. Моніторинг передбачає постійне відстеження будь-якого процесу, тобто в освітній сфері надає змогу оцінити і порівняти за певний період результати управлінських рішень, навчальні досягнення студентів тощо. В процесі моніторингу виявляються тенденції в розвитку системи освіти, які співвідносяться у часі. Інакше кажучи, проводиться виявлення і оцінювання певних педагогічних дій і їх результатів. При цьому обов'язково має місце зворотній зв'язок, який забезпечує відповідність фактичних результатів діяльності педагогічної системи її кінцевим цілям. Тобто, моніторинг якості освіти не самоціль, а є основою для прийняття важливих управлінських рішень в освіті.

Проблема диверсифікації актуалізується модернізацією вищої освіти України, реформацією професійної освіти, розробкою нових освітніх стандартів, науково-методичного та навчально-методичного забезпечення навчального процесу. Тому важливо враховувати наслідки здійснення процесу диверсифікації професійної освіти, вибору вірної стратегії розвитку для визначення точного часу початку втілення стратегії диверсифікації, якщо рішення про впровадження стратегії диверсифікації вже прийнято. Отже, психолого-педагогічний процес підготовки фахівців професійної освіти в педвузах пов'язаний не тільки з суттєвою модернізацією освітнього процесу, але й з активним використанням інформаційних та комунікаційних технологій, партнерських зв'язків з виробництвом на вітчизняному та зарубіжному рівнях, та безперечно з врахуванням останніх наукових досягнень у науці й техніці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. - М.: Экономика, 1989. - 519 с.
2. Диверсифікація господарської діяльності підприємства / П.В. Брін, Л.О. Переходова // Вісник НТУ «ХП». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. - Харків: НТУ «ХП», 2013. - №69(1042). - С. 172-175.
3. Корінько М.Д. Диверсифікація: теоретичні та методологічні засади : монографія / М.Д. Корінько, К.М. Данилович. - К.: ННЦІАП, 2007. - 488 с.
4. Сергеева Л. Диверсифікація професійної освіти у контексті інституційного розвитку професійно-технічного навчального закладу / Л. Сергеева // Theory and methods of educational management. - 2014. - № 1 (14).
5. Профессиональная педагогика: учебник [для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям] /, [общ. ред. акад. С.Я. Батышева]. - М.: Профессиональное образование, 1997. - 512 с.
6. Снопкова Е.И. Диверсифікація вищого педагогічного образования: методологічне обґрунтування/ Е.И. Снопкова, О.О. Прокоф'єва // Вектор Науки Тольяттинського Государственного Университета. - №> 3(3) - Тольятти. -2010- С. 98 - 101. - (Серія : Педагогіка, психологія).
7. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24218.

Н.М. ТИТОВА. ДИВЕРСИФИКАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧЕСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ПРОФЕСІОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАННЯ

Резюме. В статті обґрунтовано своєчасність диверсифікації як стратегії оновлення вищого професійного освіти. Виділені основні етапи диверсифікації освіти, її позитивні сторони і негативні наслідки. Проведено дослідження диверсифікації психолого-педагогічної підготовки спеціалістів професійного освіти.

Ключові слова: диверсифікація, професійне освітнє, спеціаліст професійного освіти.